

Державна фіскальна служба України
Університет державної фіскальної служби України

Н. А. Литвин

**РЕАЛІЗАЦІЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ
ПОЛІТИКИ ОРГАНАМИ ДЕРЖАВНОЇ
ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ:
АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ**

Монографія

Одеса
2018

УДК 342.9:351.72:004(477)

Л 64

Рекомендовано до друку Вченою радою
Університету державної фіскальної служби України
(протокол № 5 від 31.05.2018 р.)

Рецензенти:

Кузьменко Оксана Володимирівна – доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративного права і процесу Національної академії внутрішніх справ;

Каложний Ростислав Андрійович – доктор юридичних наук, професор, заступник директора з наукової роботи Навчально-наукового юридичного інституту Національного авіаційного університету;

Новицька Наталія Борисівна – доктор юридичних наук, доцент, доцент кафедри цивільного права і процесу Університету Державної фіскальної служби України.

Литвин Н. А.

Л 64 Реалізація інформаційної політики органами Державної фіскальної служби України: адміністративно-правовий аспект : монографія / Н. А. Литвин ; Університет ДФС України. – Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2018. – 516 с.

ISBN 978-966-916-632-6

Монографію присвячено аналізу наукових джерел та розробок, узагальненню правозастосовної практики правового забезпечення інформаційної діяльності органів Державної фіскальної служби України, вітчизняного і зарубіжного законодавства та досвіду правового забезпечення інформаційної діяльності державних органів, які виконують аналогічні функції; розкрито правові детермінанти формування інформаційної політики в Україні та її реалізація органами ДФС України, досліджено недоліки правового забезпечення інформаційної діяльності та розроблено рекомендації щодо вдосконалення законодавства в даній сфері та підвищення ефективності цієї діяльності.

Рекомендовано для науковців, викладачів, студентів слухачів вищих навчальних закладів та практичних працівників фіскальних органів, а також всіх, хто цікавиться проблемами правового забезпечення інформаційної діяльності органів Державної фіскальної служби України.

УДК 342.9:351.72:004(477)

ISBN 978-966-916-632-6

© Н. А. Литвин, 2018
© Університет ДФС України, 2018

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	5
ПЕРЕДМОВА	7
РОЗДІЛ 1	
Теоретико-правові засади державної інформаційної політики в діяльності Державної фіскальної служби України	11
1.1. Понятійно-категоріальний апарат державної інформаційної політики в діяльності органів Державної фіскальної служби України	11
1.2. Генезис правового регулювання державної інформаційної політики в діяльності органів Державної фіскальної служби України	41
1.3. Принципи та функції правового забезпечення інформаційної діяльності органів Державної фіскальної служби України	85
РОЗДІЛ 2	
Система правового забезпечення інформаційної діяльності органів державної фіскальної служби України	133
2.1. Інформаційні правовідносини в діяльності органів Державної фіскальної служби України	133
2.2. Органи Державної фіскальної служби України як суб'єкт інформаційних правовідносин	159
2.3. Правовий режим накопичення та використання інформації в діяльності органів Державної фіскальної служби України	177
2.4. Інформаційні ресурси в діяльності органів Державної фіскальної служби України	213

РОЗДІЛ 3

Адміністративно-правові інструменти органів державної фіскальної служби України у сфері правового забезпечення інформаційної діяльності	248
3.1. Інформаційні послуги, що надаються органами Державної фіскальної служби України	248
3.2. Форми та методи правового забезпечення інформаційної діяльності органів Державної фіскальної служби України	271
3.3. Адміністративно-правовий захист інформації, що використовується в діяльності органів Державної фіскальної служби України	301
3.4. Адміністративна відповідальність за порушення норм інформаційного законодавства в діяльності органів Державної фіскальної служби України	322

РОЗДІЛ 4 . . . . . **349**

Напрями вдосконалення правового забезпечення інформаційної діяльності органів державної фіскальної служби України	349
4.1. Світовий досвід правового забезпечення інформаційної діяльності фіскальних органів	349
4.2. Науково-методологічні підходи щодо вирішення проблем, пов'язаних із правовим забезпеченням державної інформаційної політики в діяльності органів Державної фіскальної служби України	373
4.3. Концептуальні засади підвищення рівня забезпечення й захисту інформаційної діяльності органів Державної фіскальної служби України	401
4.4. Перспективи розвитку адміністративно-правового забезпечення інформаційної діяльності органів Державної фіскальної служби України	419

ВИСНОВКИ **439**

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ **457**

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

- АІС – автоматизована інформаційна система
АРМ – автоматизоване робоче місце
АСМО – автоматизована система митного оформлення
АТО – антитерористична операція
АСУ – автоматизована система управління
ГУ – головне управління
ГУ ДФС у м. Києві – головне управління Державної фіскальної служби в місті Києві
ДМС України, Держмитслужба – Державна митна служба України
Держприкордонслужба – Державна прикордонна служба України
ДПА України – Державна податкова адміністрація України
ДПІ – державна податкова інспекція
ДПС України – Державна податкова служба України
ДФС, ДФС України – Державна фіскальна служба України
ЄС – Європейський Союз
ЕОМ – електронна обчислювальна машина
ЕЦП – електронний цифровий підпис
ЗМІ – засоби масової інформації
ЗЕД – зовнішньоекономічна діяльність
ІДД – інформаційно-довідниковий департамент
ІС – інформаційна система
ІКТ – інформаційно-комунікаційні технології
КАС – Кодекс адміністративного судочинства України
КК України – Кримінальний кодекс України
КМУ – Кабінет Міністрів України
КУАП – Кодекс України про адміністративні правопорушення
Міндоходів – Міністерство доходів і зборів України

- МК України – Митний кодекс України
- НТП – науково-технічний прогрес
- ОДПС – органи Державної податкової служби України
- ОВС України – органи внутрішніх справ України
- ООН – Організація об'єднаних націй
- ООС – Операція об'єднаних сил
- ПДВ – податок на додану вартість
- ПКУ, ПК України – Податковий кодекс України
- СБУ – Служба безпеки України
- Ст. – стаття нормативного акта
- СРСР – Союз Радянських Соціалістичних Республік
- США – Сполучені Штати Америки
- Українська РСР, УРСР – Українська Радянська Соціалістична Республіка
- ЦОП – центр обслуговування платників
- Ч. – частина статті нормативного акта

ПЕРЕДМОВА

На сьогодні в Україні існує безліч невирішених завдань, пов'язаних зі зміною суспільної формації, що породжують попит на інформацію і пов'язані з нею інформаційні послуги та інформаційні продукти. Інформація вже стала не лише економічним ресурсом, але й незамінним атрибутом управлінської діяльності. Повнота забезпечення інформацією діяльності органів державної влади впливає на ефективність державного управління, при цьому рівень даного забезпечення бажає бути кращим. Ситуація, що склалася, свідчить про існування структурних проблем у напрямі, пов'язаному із забезпеченням інформаційної діяльності органів державної влади України, необхідності їх виявлення, вивчення та пошуку способів вирішення, які є найважливішими науково-практичними завданнями.

Багато вітчизняних вчених займаються пошуком вирішення проблем, пов'язаних з інформаційною діяльністю державних органів, становленням інформаційного суспільства, необхідністю подальшої масової інформатизації країни, але, на жаль, фундаментальних досліджень нараховуються лише одиниці, і більшість із них стосуються технічних, політичних та економічних аспектів. Виконання функцій та завдань, які покладені на органи Державної фіскальної служби України (далі – ДФС України), має центральне значення для всієї держави, оскільки вони пов'язані не лише з адмініструванням податків і зборів, митних та інших платежів, єдиного внеску, а і з контролем за своєчасністю, достовірністю, повнотою їх нарахування та сплати до бюджетів і відповідних позабюджетних фондів.

Згідно зі Звітом ДФС України за 2017 рік із метою підвищення показників України в рейтингу Світового банку «Doing Business» ДФС України здійснено низку заходів,

спрямованих на створення комфортних умов для платників податків, зокрема модернізацію електронних сервісів, удосконалення митних процедур, оптимізацію звітності. Так, у 2017 році було створено інформаційно-телекомунікаційну систему «Електронний кабінет», в якому майже на 100% реалізовано сервіси для юридичних осіб – платників ПДВ та платників спрощеної системи оподаткування, та забезпечено реалізацію повного спектру сервісів для фізичних осіб-підприємців та громадян. Крім того, запроваджено ведення Єдиної бази індивідуальних податкових консультацій, що надаються в письмовій формі, та забезпечено доступ до нього на офіційному веб-порталі ДФС України через електронний сервіс «Електронний кабінет платника», доступ до якого вільний і безоплатний. Із метою реалізації постанови Кабінету Міністрів України від 22.11.2017 року № 878 доопрацьовані програмно-інформаційні комплекси, які задіяні в системі «Єдине вікно», для підготовки та проведення в подальшому тестування всіх механізмів Інформаційної системи ДФС для їх подальшого впровадження.

Разом із тим постійне ускладнення фінансово-господарської діяльності у зв'язку з участю України у глобалізаційних євроінтеграційних процесах призвело до того, що стан нормативно-правового регулювання й рівень адміністрування податків почав відставати від розвитку економічних відносин у суспільстві. Крім того, досить складним залишається питання створення безпечної з позиції захисту персональних даних інформаційної бази органів ДФС України в сучасних умовах їх функціонування. А це потребує розробки та впровадження низки пропозицій і рекомендацій адміністративно-правового забезпечення інформаційної діяльності фіскальних органів. Важливість вирішення даної проблеми зумовлена сукупністю зовнішніх і внутрішніх факторів, виникнення яких є закономірним підсумком розвитку системи фіскальних органів в Україні, сучасним політичним та економічним курсом України і, звичайно ж, спадщиною, яка залишилося Україні із часів Радянського Союзу.

Відсутність системного підходу в ухваленні нормативно-правових актів, що регулюють різні аспекти інформаційної діяльності органів ДФС України, необхідність додаткової правової регламентації окремих аспектів даної діяльності, їх деталізація у внутрішньовідомчих актах додатково підвищують актуальність теми дисертаційного дослідження.

Упродовж останніх років головними проблемами у правовому забезпеченні інформаційної діяльності фіскальних органів ще залишаються такі, як: упровадження нових технологій в їх роботу; збільшення обсягу оброблюваної ними інформації вимагає залучення значних ресурсів, поряд з усе більш чіткою тенденцією ускладнення кількісних та якісних характеристик діяльності органів ДФС України; кадрове забезпечення органів ДФС України висококваліфікованими фахівцями, які повинні володіти методологічним і технологічним інструментарієм інформаційно-аналітичної роботи для практичного впровадження інформаційної політики в податкових та митних органах; правове забезпечення захисту інформації, що використовується в їх діяльності; недосконалість правової регламентації взаємодії влади і ЗМІ, відсутність контролю за діяльністю ЗМІ під час формування й реалізації державної інформаційної політики в діяльності органів ДФС України. Усе це є причинами, що зумовлюють необхідність удосконалення адміністративно-правового забезпечення інформаційної діяльності органів ДФС України.

Актуальність роботи також обумовлена необхідністю визначення сучасного стану правового забезпечення інформаційної діяльності фіскальних органів та розробки ефективних пропозицій щодо його вдосконалення. Відсутність єдиної Концепції і нерозробленість інструментарію дослідження адміністративно-правового забезпечення інформаційної діяльності органів ДФС України також підтверджують необхідність наукових досліджень у даній сфері. Необхідно підкреслити той факт, що від якості правового забезпечення інформаційної діяльності будь-якого державного органу багато в чому залежить ефективність реалізації його функцій

та повноважень, оскільки робота зі збору, обробки та зберігання інформації передувє розробці та реалізації управлінських рішень. Викладене вище дає підстави стверджувати, що дослідження зазначених проблем є актуальним напрямом сучасних адміністративно-правової та інформаційно-правової наук, покликано внести позитивні зміни в діяльність фіскальних органів.